

LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. XI-1375 3, 22 ir 22¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 3, 22 ir 22¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – AIEĮ projektas) parengtas siekiant tobulinti konkursų dėl leidimo naudoti Lietuvos Respublikos teritorinę jūrą ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinę ekonominę zoną Baltijos jūroje (toliau – jūrinė teritorija) atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai (toliau – leidimas plėtrai ir eksploatacijai) vykdymo teisinį reglamentavimą.

2024 m. gruodžio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimas pritarė Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko Gintauto Palucko pateiktai Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, kurioje numatyta remti vėjo energetikos plėtrą jūroje tuo atveju, jei tai nedidins elektros energijos kainos pramonei ir vartotojams, arba ją didins ne daugiau nei kitų atsinaujinančių išteklių energetikos projektų įgyvendinimas, o jos plėtra nedarys neigiamos įtakos vėjo energetikos projektams sausumoje, kurie gali būti įgyvendinti anksčiau ir su mažesne įtaka elektros energijos kainoms pramonei ir vartotojams, nei vėjo energetikos projektai jūroje.

Pažymėtina, kad 2024 m. buvo priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas¹ ir jame nustatyta, kad informacija apie konkursą leidimui naudoti Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje dalį (dalis) atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai skelbiama Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) interneto svetainėje 2024 m. lapkričio 18 d.

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetas ir Energetikos ir darnios plėtos komisija pateikė Energetikos ministerijai rekomendaciją inicijuoti konkurso procedūrų sustabdymą, peržiūrėti ir, esant būtinybei, inicijuoti Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo ir susijusių teisės aktų pakeitimus.

2025 m. sausio 29 d. priimtas Vyriausybės nutarimas², kuriuo nustatyta, kad 2024 m. lapkričio 18 d. paskelbto konkurso leidimui naudoti Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje dalį (dalis) atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai procedūros sustabdomos, kol bus įvertintos ir peržiūrėtos šio konkurso sąlygos ir priimtas Vyriausybės sprendimas dėl konkurso leidimui naudoti Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos Baltijos jūroje dalį (dalis) atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai.

AIEĮ projektu siekiama:

1. nustatyti pagrindą Vyriausybei atnaujinti konkurso procedūras;
2. įtvirtinti, kad konkurse turi dalyvauti mažiausiai du dalyviai;
3. patikslinti konkurse laimėtos kainos ir valstybei mokėtino vystymo mokesčio, kai konkurso laimėtojas nesiekia paramos, indeksavimo tvarką;
4. patikslinti konkurso dalyvio siūlomo vystymo mokesčio pradinį dydį;
5. nustatyti, kad skatinimo priemonė – energijos persiuntimas pirmumo teise, nebūtų taikoma konkurso laimėtojams, įgijusiems teisę į skatinimo priemonę – sandorio kainą;
6. nustatyti, kad laimėtojas būtų skatinamas iki pilno investicijų atsipirkimo, bet neilgiau kaip 15 metų laikotarpiu;
7. nustatyti, kad konkurso laimėtojas atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių plėtrai (statyboms) ir eksploatacijai (aptarnavimui), išnaudotų Lietuvos Respublikos uostų infrastruktūrą;

¹ 697 Dėl Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir (ar) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zo...

² 32 Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. birželio 22 d. nutarimo Nr. 697 „Dėl Lietuvos Respub...

8. įtvirtinti galimybę panaudoti alternatyvius patirtų kaštų ir gautos naudos skirtumo kompensavimo būdus, kai išmokėtos paramos sumos dydis viršijo elektrinių plėtos jūrinėje teritorijoje sukuriama naudą išreikštą pinigine išraiška;
9. numatyti galimybę viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšų poreikį mažinti konkurso laimėtojo sumokėtu pelno mokesčiu už parduotą elektros energiją praėjusiais kalendoriniais metais.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

AIEĮ projektą parengė Energetikos ministerijos Tvarios energetikos politikos grupė (grupės vadovas Aurimas Salapėta, tel. +370 602 46 552, el. p. aurimas.salapeta@enmin.lt, tiesioginė rengėja – patarėja Jevgenija Jankevič, tel. +370 602 47 359, el. p. jevgenija.jankevic@enmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

Šiuo metu Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo (toliau – AIEĮ) 22 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad Vyriausybės nutarimai dėl elektrinių plėtos jūrinėje teritorijoje rengiami kiekvienai jūrinės teritorijos daliai, kurioje tikslinga organizuoti konkursą (konkursus) atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai, atsižvelgiant į Nacionaliniame pažangos plane nustatytus atsinaujinančių energijos išteklių strateginius tikslus ir (arba) pažangos uždavinius. Išankstinės prijungimo sąlygos išduodamos, konkursas (konkursai) organizuojamas (organizuojami) ir leidimas (leidimai) plėtrai ir eksploatacijai šioje dalyje numatytais atvejais išduodamas (išduodami), įsigaliojus Vyriausybės nutarimui dėl elektrinių plėtos jūrinėje teritorijoje.

AIEĮ 22 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad elektros energijos gamyba atsinaujinančius energijos išteklius naudojančiose elektrinėse jūrinės teritorijos dalyje (dalyse), vykdoma Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka, yra viešuosius interesus atitinkanti paslauga (toliau – VIAP). AIEĮ 22 straipsnio 16 dalyje nustatyta, kad elektros energijos gamyba skatinama 15 metų laikotarpiu.

Vadovaujantis AIEĮ 22 straipsnio 9 dalimi, konkursas naudoti jūrinę teritoriją Vyriausybės nutarime dėl elektrinių plėtos jūrinėje teritorijoje nustatytose jos dalyse, plėtojant ne didesnės negu šiame nutarime nustatytos leistinos generuoti galios elektrinės, kuriame nustatoma sandorio kaina, kuri turi būti didesnė už žemiausią ribą ir mažesnė už Tarybos nustatytą didžiausią galimą sandorio kainą arba jai lygi, ir metinis elektros energijos gamybos kiekis, už kurį konkurso dalyvis pageidauja laimėti sandorio kainą, (toliau – skatinamas kiekis) organizuojamas, vadovaujantis Konkursų organizavimo ir leidimų išdavimo tvarkos apraše nustatyta tvarka. Konkurso dalyvių registracija trunka 120 kalendorinių dienų nuo informacijos apie planuojamą organizuoti konkursą paskelbimo dienos. Taryba konkurso laimėtoją nustato per 60 kalendorinių dienų nuo konkurso dalyvių registracijos pabaigos. Šis terminas gali būti pratęstas 30 kalendorinių dienų motyvuotu konkurso komiteto, sudaryto Konkursų organizavimo ir leidimų išdavimo tvarkos apraše nustatyta tvarka, prašymu. Į konkurso laimėtojo nustatymo terminus neįskaičiuojama šio straipsnio 19 dalyje numatytos patikros dėl atitikties nacionalinio saugumo interesams trukmė. Informacijos apie planuojamą organizuoti konkursą paskelbimo diena nurodoma Vyriausybės nutarime dėl elektrinių plėtos jūrinėje teritorijoje. Neįvykus konkursui šio straipsnio 10 dalyje numatytais atvejais, Vyriausybė nustato naują konkurso paskelbimo datą.

Konkurse yra galimybė įgyti teisę į skatinimą arba, jei konkurso dalyvis skatinimo nepageidauja, siūlyti valstybei mokėtiną vystymo mokesť.

AIEĮ 22 straipsnio 10 dalyje nustatyta, kad konkursas laikomas neįvykusiu ir naują konkurso paskelbimo datą nustato Vyriausybė, kai:

- 1) dalyvauti konkurse neužsiregistruoja nė vienas dalyvis;
- 2) į konkurso dalyvių sąrašą neįrašytas nė vienas dalyvis;
- 3) į potencialių konkurso laimėtojų sąrašą neįrašomas nė vienas konkurso dalyvis;
- 4) potencialiu konkurso laimėtoju laikomas konkurso dalyvis, vadovaujantis Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymu, nustatomas kaip neatitinkantis nacionalinio

saugumo interesų, arba atsisako būti konkurso laimėtoju ir potencialių konkurso laimėtojų sąraše nėra įrašyta daugiau konkurso dalyvių.

Vadovaudamasi AIEĮ 22 straipsnio 15 dalimi, Taryba prieš vieną mėnesį iki didžiausios galimos sandorio kainos paskelbimo dienos parengia ir viešai skelbia informaciją, reikalingą didžiausiai galimai sandorio kainai nustatyti, iki informacijos apie konkursą paskelbimo dienos nustato ir viešai skelbia didžiausią galimą sandorio kainą ir žemiausią ribą.

Taryba nutarimu³ nustatė didžiausią galimą elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių pirkimo–pardavimo sandorio kainą, kuri lygi 125,74 Eur/MWh ir žemiausią jos ribą, kuri lygi 75,45 Eur/MWh.

AIEĮ 22 straipsnio 15¹ dalyje nustatyta, kad Taryba nuo konkurso laimėtojo patvirtinimo dienos kiekvienais kalendoriniais metais iki sausio 31 dienos perskaičiuoja sandorio kainą, indeksuodama įvykusį sandorio kainos ir praėjusių metų prekybos elektros energijos biržoje Lietuvos zonoje vidutinės metinės elektros energijos kainos skirtumo pokytį metinės infliacijos koeficientu, skelbiamu Valstybinės duomenų agentūros. Perskaičiuota sandorio kaina taikoma einamaisiais kalendoriniais metais, apskaičiuojant konkurso laimėtoju, kuriam išduotas leidimas gaminti elektros energiją, mokėtiną viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšų sumą už praėjusius metus ar iš gamintojo surinktą lėšų sumą. Perskaičiuota sandorio kaina taikoma visą 15 metų trukmės skatinimo laikotarpį. Analogiškos nuostatos įtvirtintos AIEĮ 22 straipsnio 35 dalyje ir numatyta, kad Taryba nuo konkurso laimėtojo patvirtinimo dienos kiekvienais kalendoriniais metais iki sausio 31 dienos perskaičiuoja vystymo mokestį, įvertindama per praėjusius kalendorinius metus dėl metinės infliacijos, skelbiamos Valstybinės duomenų agentūros, įvykusį vystymo mokesčio pokytį.

AIEĮ 22 straipsnio 16 dalyje nustatyta, kad elektros energijos gamyba skatinama 15 metų laikotarpiu elektros energija prekiaujant pagal atsinaujinančių išteklių elektros energijos pirkimo–pardavimo sutartis ir (ar) energetikos ministro tvirtinamose elektros energijos rinkos taisyklėse nustatyta tvarka ir būdais.

AIEĮ 22 straipsnio 17¹ dalyje nustatyta, kad tuo atveju, jei konkurse dalyvaujantis dalyvis nesiekia paramos, turi būti siūlomas valstybei mokėtinas vystymo mokestis ne mažesnis kaip 5 milijonai eurų, o sutapus konkurso dalyvių pateiktiems vystymo mokesčiams, kitas konkurso dalyvio siūlomas vystymo mokestis turi būti ne mažesnis, kaip 5 milijonų eurų suma didesnis už prieš tai pasiūlytą vystymo mokestį.

AIEĮ 22 straipsnio 19 dalyje numatyta, kad Taryba ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo potencialaus konkurso laimėtojo nustatymo inicijuoja jo patikrą dėl atitikties nacionalinio saugumo interesams ir potencialų konkurso laimėtoją pripažįsta konkurso laimėtoju, tik įsitikinusi, kad jis nekelia rizikos ar grėsmės nacionalinio saugumo interesams. Vadovaujantis Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 12 straipsniu, Vyriausybei priėmus sprendimą, kad potencialiu konkurso laimėtoju pripažintas konkurso dalyvis neatitinka nacionalinio saugumo interesų, konkurso laimėtoju pripažįstamas kitas potencialių konkurso laimėtojų sąraše iš eilės einantis potencialus konkurso laimėtojas, atitinkantis nacionalinio saugumo interesus.

AIEĮ 22 straipsnio 21 dalyje nustatyta, kad konkurso laimėtojas, gavęs leidimą plėtrai ir eksploatacijai, įgyja teisę naudoti jūrinės teritorijos dalį (dalis), nustatytą (nustatytas) Vyriausybės nutarime dėl elektrinių plėtros jūrinėje teritorijoje, atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių plėtrai, statybai ir eksploatacijai. Leidimas plėtrai ir eksploatacijai taip pat suteikia teisę naudoti jūrinę teritoriją šioms elektrinėms reikalingai infrastruktūrai įrengti ir teisę įgyvendinti teritorijų planavimo dokumento (dokumentų), skirto (skirtų) atsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms elektrinėms, planuojamoms plėtoti jūrinės teritorijos dalyje (dalyse), prijungti prie elektros perdavimo tinklų, sprendinius. Konkretus sausumos ir jūrinės teritorijos naudojimo sąlygas nustato Vyriausybė arba jos įgaliota (įgaliotos) institucija (institucijos).

AIEĮ 22 straipsnio 29 dalies 1 punkte nustatyta, kad konkurso laimėtojas, gavęs leidimą plėtrai ir eksploatacijai per 4 metus nuo leidimo plėtrai ir eksploatacijai gavimo dienos turi gauti statybą leidžiantį dokumentą, išskyrus atvejus, kai šį terminą įvykdyti vėluojama dėl valstybės, kitų asmenų

³ [O3E-1447 Dėl didžiausios galimos elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių pirkimo–pardavimo sandorio...](#)

veiksmų ar neveikimo, nenugalimos jėgos aplinkybių buvimo arba dėl kitų aplinkybių, kurių leidimo turėtojas negalėjo kontroliuoti, protingai numatyti ir negalėjo užkirsti kelio šioms aplinkybėms ar jų pasekmėms atsirasti, ir kai nėra leidimo turėtojo kaltės. Analogiška pareiga konkurso, vykdyto pagal AIEĮ 22¹ straipsnio nuostatas, laimėtojui (tik trumpesniu 3 metų terminu) nustatyta ir AIEĮ 22¹ straipsnio 9 dalies 1 punkte.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

AIEĮ projektu siūloma pakeisti AIEĮ 3 straipsnio 3 dalį ir nustatyti, kad šiame straipsnyje numatyta skatinimo priemonė – energijos iš atsinaujinančių išteklių persiuntimas pirmumo teise, nebūtų taikoma konkurso laimėtojams, įgijusiems teisę į skatinimo priemonę – sandorio kainą. Tokiu būdu būtų suvienodintos veiklos sąlygos sausumoje ir jūrinėje teritorijoje plėtojamoms elektrinėms. Įvertinant tai, kad Vyriausybė priėmė du nutarimus⁴, kuriais nustatytos jūrinės teritorijos dalys, kuriose tikslinga organizuoti konkursą (konkursus) atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai ir tai, kad 2023 metais skelbto konkurso dėl leidimo plėtrai ir eksploatacijai laimėtojui, patvirtintam Tarybos nutarimu⁵, nėra taikoma nei viena iš AIEĮ 3 straipsnio 1 dalyje numatytų skatinimo priemonių, nėra subjektų, kuriems taikoma skatinimo priemonė – energijos iš atsinaujinančių išteklių persiuntimas pirmumo teise, todėl nėra poreikio AIEĮ projekte nustatyti pereinamųjų nuostatų dėl šios skatinimo priemonės taikymo.

AIEĮ projekte siūloma redakciniu požiūriu patikslinti AIEĮ 22 straipsnio 9 dalį ir nustatyti, kad konkurso dalyvių registracija trunka 90 kalendorinių dienų nuo informacijos apie planuojamą organizuoti konkursą paskelbimo dienos. Šiuo pakeitimu ir AIEĮ projekto 3 straipsnio nuostatomis siekiama, kad skubos tvarka atnaujinus konkurso procedūras, jos būtų užbaigtos ir laimėtojas nustatytas 2025 metais. Paminėtina, kad pagal su Europos Komisija suderintą schemą (AIEĮ 22 straipsnyje numatyta paramos schema) parama gali būti teikiama iki 2025 m. pabaigos. Atsižvelgiant į tai, kad konkurso procedūros iki laimėtojo nustatymo, t. y. konkurso dalyvių registracija, pateiktų dokumentų vertinimas, potencialaus laimėtojo patikra dėl atitikties nacionalinio saugumo interesams, trunka apie 6-7 mėnesius, įvertinus siūlomą AIEĮ projekto įsigaliojimo datą (2025 m. birželio 1 d.) bei įgyvendinamųjų teisės aktų, aktualių konkurso procedūrų atnaujinimui bei sprendimui dėl konkurso procedūrų atnaujinimo parengimo ir patvirtinimo terminus, bei siekiant suteikti pakankamai laiko potencialiems konkurso dalyviams susipažinti su konkurso reikalavimais ir dokumentais, tikslinga nustatyti 90 dienų terminą konkurso dalyvių registracijai (konkurso dokumentų pateikimui).

AIEĮ projektu taip pat siūloma pakeisti AIEĮ 22 straipsnio 10 dalies 1 ir 2 punktus ir nustatyti, kad, be kitų AIEĮ 22 straipsnio 10 dalies 3 ir 4 punktuose numatytų atvejų, konkursas laikomas neįvykusių ir naują konkurso paskelbimo datą nustato Vyriausybė, kai dalyvauti konkurse užsiregistruoja mažiau negu du dalyviai ir į konkurso dalyvių sąrašą įrašyti mažiau negu du konkurso dalyviai. Tokiu būdu siekiama užtikrinti konkurenciją ir konkurso skaidrumą bei užtikrinti atitiktį su Europos Komisija suderintai paramos schemai.

AIEĮ projektu siūloma pakeisti AIEĮ 22 straipsnio 15¹ dalį ir nustatyti, kad Taryba nuo konkurso laimėtojo patvirtinimo dienos iki kol konkurso laimėtojui bus išduotas leidimas gaminti elektros energiją, bet ne ilgiau kaip 8 metus, kiekvienais kalendoriniais metais iki sausio 31 dienos perskaičiuoja sandorio kainą, indeksuodama įvykusį sandorio kainos ir praėjusių metų prekybos elektros energijos biržoje Lietuvos zonoje vidutinės metinės elektros energijos kainos skirtumo pokytį metinės infliacijos koeficientu, skelbiamu Valstybinės duomenų agentūros, bet ne didesniu nei 2 procentų dydžiu. Šiuo pasiūlymu siekiama sutrumpinti sandorio kainos perskaičiavimo laikotarpį tam, kad būtų sumažinta įtaka galutinėms elektros energijos vartotojų kainoms dėl sandorio kainos indeksavimo. Įvertinant tai, kad vadovaujantis AIEĮ 22 straipsnio 29 dalimi, konkurso laimėtojas turi pareigą pastatyti elektrinę ir gauti leidimą gaminti elektros energiją per 8 metus nuo leidimo plėtrai ir eksploatacijai gavimo dienos, siūloma apriboti perskaičiavimo laikotarpį 8 metais, siekiant išvengti

⁴ [697 Dėl Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir \(ar\) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos ir 171 Dėl Lietuvos Respublikos teritorinės jūros ir \(ar\) Lietuvos Respublikos išskirtinės ekonominės zonos...](#)

⁵ [O3E-1478 Dėl Potencialaus jūrinės teritorijos naudojimo atsinaujinančių energijos išteklių naudojančių e...](#)

piktnaudžiavimo dėl teisės pasinaudoti nurodytu termino pratęsimu dėl valstybės, kitų asmenų veiksmų ar neveikimo, nenugalimos jėgos aplinkybių buvimo, arba dėl kitų aplinkybių, kurių leidimo turėtojas negalėjo kontroliuoti, protingai numatyti ir negalėjo užkirsti kelio šioms aplinkybėms ar jų pasekmėms atsirasti, ir kai nėra leidimo turėtojo kaltės, ir taip užsitikrinti aukštesnę sandorio kainą. Taip pat, siekiant suvaldyti rizikas dėl ženklaus VIAP lėšų poreikio didėjimo ir atitinkamai padidėjusios įtakos galutinėms elektros energijos vartotojų kainoms, siūloma numatyti, kad maksimalus taikytinas infliacijos koeficientas neviršytų 2 procentų. Europos centrinio banko valdančioji taryba nustatė ir apibrėžė kainų stabilumą euro zonoje kaip euro zonos suderinto vartotojų kainų indekso (SVKI) vidutinį metinį didėjimą, kuris lygus 2 procentams vidutiniu laikotarpiu. Vertinama, kad tokia infliacija yra pernelyg maža, kad pakenktų ekonomikai, bet kartu suteikia Eurosistemos erdvei saugoti euro zoną nuo defliacijos. Vertinama, kad šis siūlymas, esant didžiausiai konkurse pasiūlytai sandorio kainai (125,74 Eur/MWh), sumažintų VIAP lėšų poreikį iki 0,5 mlrd. eurų. Taip pat vertinama, kad toks indeksavimo būdas yra palankus ir vystytojams, nes atsižvelgiama į galimą įrangos ir paslaugų pabrangimą.

Analogiško pobūdžio pakeitimas siūlomas AIEĮ 22 straipsnio 35 dalyje, tai yra siūloma, kad, tuo atveju, kai konkursą laimi dalyvis, pasiūlęs didžiausią vystymo mokestį, vystymo mokestis taip pat būtų perskaičiuojamas tik statybos laikotarpiu (bet ne ilgiau nei 8 metus).

AIEĮ projektu siūloma pakeisti AIEĮ 22 straipsnio 16 dalį ir nustatyti, kad elektros energijos gamyba skatinama tol, kol pajamos už pagamintą ir į elektros tinklus patiektą elektros energiją padengia investicijas į elektrinių įrengimą ir jų prijungimą prie elektros tinklų, įskaitant transformatorių pastotės sausumos teritorijoje plėtros sąnaudas, ir su jomis susijusias kitas sąnaudas ir investicinę grąžą, taip pat iki vertinimo praėjusiais kalendoriniais metais patirtas eksploatacines sąnaudas, bet ne ilgesniu kaip 15 metų laikotarpiu. Siūlymas grindžiamas siekiu užtikrinti tinkamą VIAP lėšų panaudojimą, išvengiant perteklinio kompensavimo konkurso laimėtojui ir apsaugant elektros energijos vartotoją.

AIEĮ projektu taip pat, atsižvelgiant į AIEĮ 22 straipsnio 16 dalies pakeitimus ir siekiant užtikrinti aiškumą dėl joje įtvirtintos nuostatos įgyvendinimo, siūloma papildyti AIEĮ 22 straipsnį nauja 17¹ dalimi ir joje nustatyti, kad Taryba, vadovaudamasi savo nustatyta tvarka, įvertina, ar gamintojo gautos pajamos už pagamintą ir į elektros tinklus patiektą elektros energiją, padengia investicijas į elektrinių įrengimą ir jų prijungimą prie elektros tinklų, įskaitant transformatorių pastotės sausumos teritorijoje plėtros sąnaudas, ir su jomis susijusias kitas sąnaudas ir investicinę grąžą, taip pat per iki vertinimo praėjusiais kalendoriniais metais patirtas eksploatacines sąnaudas, ir priima sprendimą dėl skatinimo poreikio už einamaisiais ir vėlesniais metais pagamintą ir į elektros tinklus patiektą elektros energijos kiekį, apie priimtą sprendimą informuodama viešuosius interesus atitinkančių paslaugų administratorių ir Energetikos ministeriją.

AIEĮ projektu siūloma atsisakyti AIEĮ 22 straipsnio 17¹ (pasikeitus numeracijai 17²) dalies nuostatos, kurioje įtvirtinta, kad pirmasis konkurso dalyvio siūlomas vystymo mokestis turi būti ne mažesnis kaip 5 milijonai eurų, ir nuostatos, kad sutapus konkurso dalyvių pateiktiems vystymo mokesčiams, kitas konkurso dalyvio siūlomas vystymo mokestis turi būti ne mažesnis kaip 5 milijonų eurų suma didesnis už prieš tai pasiūlytą vystymo mokestį. Šiuo siūlymu siekiama sudaryti galimybę konkurso dalyviui, nesiekiančiam paramos, siūlyti bet kokio dydžio vystymo mokestį.

Atsižvelgiant į AIEĮ 22 straipsnio 17¹ dalies nuostatų pakeitimus, AIEĮ projektu taip pat siūloma pakeisti AIEĮ 22 straipsnio 35 dalį ir nustatyti, kad tuo atveju, kai konkursą laimi subjektas, pasiūlęs vystymo mokestį didesnę už nulį, vystymo mokestis gali būti sumokamas tiek dalimis per 5 metus nuo leidimo gaminti elektros energiją gavimo dienos lygiomis dalimis, tiek visas iš karto.

AIEĮ projekte siūloma papildyti AIEĮ 22 straipsnį nauja 17³ dalimi ir įtvirtinti, kad per 6 mėnesius nuo AIEĮ 22 straipsnio 16 dalyje numatyto skatinimo laikotarpio pabaigos Valstybinė energetikos reguliavimo taryba įvertina konkurso laimėtojui išmokėtą viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšų sumą ir savo nustatyta tvarka apskaičiuoja konkurso laimėtojo jūrinėje teritorijoje išplėtotų atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių naudą, išreikštą pinigine išraiška (toliau – naudos) ir, nustačiusi, kad išmokėtų viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšų suma viršija naudą,

informaciją apie tai pateikia Energetikos ministerijai. Energetikos ministerija per 18 mėnesių nuo Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos pateiktos informacijos gavimo dienos Vyriausybei pateikia pasiūlymą dėl skirtumo tarp konkurso laimėtoju išmokėtos viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšų sumos dydžio ir jūrinėje teritorijoje pastatytų atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių naudos pinigine išraiška kompensavimo galutiniais elektros energijos vartotojams būdų ir tvarkos. Vyriausybė priima sprendimą dėl skirtumo tarp konkurso laimėtoju išmokėtos viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšų sumos dydžio ir jūrinėje teritorijoje pastatytų atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių naudos pinigine išraiška kompensavimo iš valstybės biudžeto ir (ar) lėšų, gautų iš kitų finansavimo šaltinių, ne konkurso laimėtojo lėšomis, ir nustato kompensavimo tvarką. Atsižvelgiant į šiuos pakeitimus, patikslinama AIEĮ 22 straipsnio 39 dalis ir joje įtvirtinama galimybė naudoti pagal AIEĮ 22 straipsnio 35–38 dalis gautas lėšas AIEĮ 22 straipsnio 17³ dalyje nustatyta tvarka. Atsižvelgiant į tai, kad parama bus mokama tik konkurso laimėtoju gavus leidimą gaminti elektros energiją, atitinkami teisės aktų pakeitimai, jeigu tokių reikės, būtų inicijuojami pagal poreikį. Šis siūlymas taip pat grindžiamas siekiu sumažinti poveikį vartotojų mokamoms galutinėms elektros energijos kainoms.

AIEĮ projektu siekiama redakciniu požiūriu patikslinti AIEĮ 22 straipsnio 19 dalį, siekiant aiškumo, kad Valstybinė energetikos reguliavimo taryba potencialų konkurso laimėtoją pripažįsta konkurso laimėtoju tik įsitikinusi, kad jis nekelia rizikos ar grėsmės nacionalinio saugumo interesams.

AIEĮ projektu siūloma AIEĮ 22 straipsnio 21 dalyje įtvirtinti pareigą konkurso laimėtoju per 4 mėnesius nuo jo paskelbimo konkurso laimėtoju dienos pateikti Tarybai prašymą gauti leidimą plėtrai ir eksploatacijai. Vertinama, kad 4 mėnesių terminas kreiptis į Tarybą dėl leidimo plėtrai ir eksploatacijai išdavimo yra pakankamas net ir tuo atveju, kai konkursą laimi kitos valstybės narės juridinis asmuo ar kitos organizacijos padalinys ir privalo pagal AIEĮ 22 straipsnio 11 dalies 18 punktą per ne ilgesnį kaip 3 mėnesių laikotarpį įsisteigti Lietuvos Respublikoje. Taip pat AIEĮ projektu siūloma atsisakyti AIEĮ 22 straipsnio 21 dalyje įtvirtintos nuostatos, kad konkrečias sausumos ir jūrinės teritorijos naudojimo sąlygas nustato Vyriausybė arba jos įgaliota (įgaliotos) institucija (institucijos), kadangi galiojančio reglamentavimo pakanka, o esant poreikiui, gali būti tikslinami poįstatyminiai teisės aktai.

AIEĮ projektu siūloma papildyti AIEĮ 22 straipsnio 29 dalį nauju 2 punktu ir nustatyti, kad konkurso laimėtojas per 4 metus nuo leidimo plėtrai ir eksploatacijai gavimo dienos turi gauti ne tik statybą leidžiantį dokumentą, bei ir su perdavimo sistemos operatoriumi pasirašyti prijungimo paslaugos sutartį, išskyrus atvejus, kai šį terminą įvykdyti vėluojama dėl valstybės, kitų asmenų veiksmų ar neveikimo, nenugalimos jėgos aplinkybių buvimo. Analogiškai siūloma pakeisti AIEĮ 22¹ straipsnio 9 dalį. Šiuo pakeitimu siekiama suderinti keičiamo AIEĮ nuostatas su 2024 m. lapkričio 1 d. įsigaliojusiais Lietuvos Respublikos statybos įstatymo pakeitimais. Taip pat AIEĮ projekto 4 straipsnyje siūloma nustatyti, kad šie pakeitimai būtų taikomi asmenims, gavusiems leidimą plėtrai ir eksploatacijai iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos, siekiant sudaryti vienodas sąlygas tiek pasibaigusio konkurso laimėtoju, tiek būsimo (numatomo atnaujinti) konkurso laimėtoju.

AIEĮ projektu taip pat siūloma papildyti AIEĮ nauja nuostata ir nustatyti, kad konkurso, vykdyto pagal AIEĮ 22 straipsnį, laimėtojas, vykdydamas atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių plėtrą ir eksploataciją, naudotųsi Lietuvos Respublikos uostų infrastruktūra, išskyrus atvejus, kai tokios galimybės uostų infrastruktūra nesudaro. Šiuo pakeitimu siekiama, kad būtų išnaudojamos Lietuvos Respublikos uostų teritorijos, pajėgumai ir kuriama vertė Lietuvos ekonomikai.

AIEĮ projektu, įvertinant siūlomus AIEĮ 22 straipsnio 29 dalies pakeitimus (papildymą nauju 2 punktu) ir 22¹ straipsnio 9 dalies pakeitimus, siūloma atitinkamai redakciniu požiūriu patikslinti AIEĮ 22 straipsnio 4 dalį, 31 dalies 2 punktą, 33 dalies 1 punktą, o AIEĮ 22 straipsnio 38 dalies 2 punktą papildyti ir nustatyti, kad leidimo plėtrai ir eksploatacijai turėtojas Vyriausybės nustatyta tvarka į atskirą valstybės išdo sąskaitą moka baudą, jeigu per nustatytą terminą nuo leidimo plėtrai ir eksploatacijai gavimo dienos nėra gavęs statybą leidžiančio dokumento ir (ar) su perdavimo sistemos operatoriumi pasirašęs prijungimo paslaugos sutarties, arba leidimas plėtrai ir eksploatacijai panaikinamas AIEĮ 22 straipsnio 33 dalyje numatytais pagrindais. Tokiu būdu suderinamos keičiamo

AIEĮ 22 straipsnio 29 dalies naujo 2 punkto, 22¹ straipsnio 9 dalies ir 22 straipsnio 38 dalies 2 punkto nuostatos.

Siekiant kuo skubiau atnaujinti sustabdyto konkurso procedūras, AIEĮ projekto 4 straipsnyje siūloma nustatyti, kad įstatymas įsigalioja 2025 m. birželio 1 d., o priėmus įstatymą ne vėliau kaip per 10 kalendorinių dienų nuo jo įsigaliojimo, Vyriausybė priima sprendimą atnaujinti Vyriausybės nutarimu sustabdyto konkurso procedūras. Siūloma nustatyti, kad atnaujinto konkurso procedūros pradedamos vykdyti iš naujo AIE projekte nustatytais terminais, tai yra konkurso dalyvių registracijos terminas – 90 kalendorinių dienų, ir, kad atnaujintam konkursui būtų taikomos tos pačios sąlygos, kurios nustatytos šiuo metu galiojančiame AIEĮ, išskyrus AIEĮ 22 straipsnio 15 dalį, pagal kurią Taryba prieš vieną mėnesį iki didžiausios galimos sandorio kainos paskelbimo dienos parengia ir viešai skelbia informaciją, reikalingą didžiausiai galimai sandorio kainai nustatyti, iki informacijos apie konkursą paskelbimo dienos nustato ir viešai skelbia didžiausią galimą sandorio kainą ir žemiausią ribą, tai yra konkursas būtų tęsiamas galiojant Tarybos nutarimu⁶ patvirtintoms kainoms. Vertinama, kad nėra tikslinga perskaičiuoti didžiausios sandorio kainos ir jos ribos, kadangi nėra praėję vieneri metai nuo jų patvirtinimo, ir jų apskaičiavimui naudoti įvesties duomenys nėra pasikeitę.

Taip pat siūloma, kad atsižvelgdamas į siūlomus AIEĮ 22 straipsnio pakeitimus, perdavimo sistemos operatorius iki įstatymo įsigaliojimo dienos turėtų pakeisti Pasinaudojimo elektros perdavimo tinklais tvarkos aprašą, o per 2 kalendorines dienas nuo Vyriausybės nutarimo dėl konkurso procedūrų atnaujinimo priėmimo atnaujinti ir savo interneto svetainėje paskelbti atnaujintas išankstines prijungimo sąlygas. Šiuo pakeitimu būtų suvienodinamos plėtros sąlygos sausumos ir jūroje plėtojamiems AIE pajėgumams ir suteikiamas aiškumas konkurso dalyviams dėl reikalavimų, taikytinų plėtojant elektrines jūrinėje teritorijoje.

Atsižvelgdama į AIEĮ projekto 2 straipsnyje numatomus pakeitimus, Taryba iki įstatymo įsigaliojimo dienos turėtų pakeisti ir patvirtinti Jūrinės teritorijos naudojimo atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai konkursų organizavimo, ir leidimų naudoti jūrinės teritorijos dalis atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai, išdavimo tvarkos aprašą.

AIEĮ projekto 4 straipsnyje siūloma nustatyti, kaip būtų taikomas reikalavimas asmenims, iki įstatymo pakeitimo gavusiems leidimą plėtrai ir eksploatacijai, t. y. siūloma nustatyti, kad 3 metų terminas prijungimo prie elektros tinklų sutarčiai sudaryti būtų skaičiuojamas nuo įstatymo įsigaliojimo dienos. Kadangi pagal AIEĮ 22 straipsnio nuostatas konkurso būdu nėra išduotų leidimų plėtrai ir eksploatacijai, AIEĮ projekto 4 straipsnyje nėra siūloma nustatyti AIEĮ projekte numatyto AIEĮ 22 straipsnio 29 dalies papildymo nauju 2 punktu taikymo.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus AIEĮ projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

AIEĮ projekte siūlomas reguliavimas sudarys sąlygas užtikrinti, kad įgyvendinus konkursą, poveikis vartotojų mokamoms galutinėms elektros energijos kainoms būtų kiek įmanoma mažesnis, bus sudaryta galimybė kuo greičiau atnaujinti sustabdytą konkursą.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas įstatymas neturės neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

AIEĮ projekte siūlomas reglamentavimas sudarys sąlygas atsinaujinančios energetikos plėtrai jūrinėje teritorijoje.

⁶ [O3E-1447 Dėl didžiausios galimos elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių pirkimo-pardavimo sandorio...](#)

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus teikiamus AIEĮ projektą, nereikės priimti ar keisti kitų įstatymų.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

AIEĮ projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

AIEĮ projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir Europos Sąjungos teisės nuostatas.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti.

Priėmus AIEĮ projektą:

Vyriausybė ne vėliau kaip per 5 kalendorines dienas nuo šio įstatymo įsigaliojimo turės priimti nutarimą dėl konkurso procedūrų atnaujinimo.

Perdavimo sistemos operatorius iki įstatymo įsigaliojimo dienos turės pakeisti Pasinaudojimo elektros perdavimo tinklais tvarkos aprašą, o per 2 kalendorines dienas nuo Vyriausybės nutarimo dėl konkurso procedūrų atnaujinimo priėmimo turės atnaujinti ir savo interneto svetainėje paskelbti atnaujintas išankstines prijungimo sąlygas.

Taryba iki įstatymo įsigaliojimo dienos turės pakeisti Jūrinės teritorijos naudojimo atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai konkursų organizavimo, ir leidimų naudoti jūrinės teritorijos dalis atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai išdavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Tarybos 2023 m. kovo 29 d. nutarimu Nr. O3E-332 „Dėl Jūrinės teritorijos naudojimo atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai konkursų organizavimo ir leidimų naudoti jūrinės teritorijos dalis atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai ir eksploatacijai išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, ir patvirtinti perdavimo sistemos operatoriaus parengtą Pasinaudojimo elektros perdavimo tinklais tvarkos aprašą.

Taryba, kaip nurodyta AIEĮ projekto 2 straipsnio 7 dalyje, kuria AIEĮ 22 straipsnį siūloma papildyti 17¹ dalimi, turės parengti ir patvirtinti tvarkos aprašą, kuriame bus nustatyta kaip įvertinama, ar gamintojo gautos pajamos už pagamintą ir į elektros tinklus patiektą elektros energiją, padengia investicijas į elektrinių įrengimą ir jų prijungimą prie elektros tinklų, įskaitant transformatorių pastotės sausumos teritorijoje plėtos sąnaudas.

Taip pat Taryba po skatinimo laikotarpio pabaigos turės įvertinti konkurso laimėtojų išmokėtą VIAP lėšų sumą ir parengti bei patvirtinti AIEĮ 2 straipsnio 9 dalyje, kuria AIEĮ 22 straipsnį siūloma papildyti 17³ dalimi, tvarkos aprašą, pagal kurį bus apskaičiuojama konkurso laimėtojo jūrinėje teritorijoje išplėtotų atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių nauda, išreikšta pinigine išraiška.

Vyriausybė po skatinimo laikotarpio pabaigos turės parengti skirtumo tarp konkurso laimėtojų išmokėtos VIAP lėšų sumos dydžio ir jūrinėje teritorijoje pastatytų atsinaujinančius išteklius naudojančių elektrinių naudos pinigine išraiška kompensavimo elektros energijos vartotojams tvarką.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

AIEĮ projektui įgyvendinti valstybės ar savivaldybės biudžetų lėšų nereikės.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

AIEĮ projekto rengimo metu buvo konsultuojamasi su Tarybos specialistais.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai AIEĮ projekto žodžiai: jūrinė teritorija, leidimas, sandorio kaina, vystymo mokestis.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Vyriausybės nutarimo, kuriuo buvo siūloma sustabdyti konkursą, viešo derinimo metu buvo gautos Lietuvos vėjo elektrinių asociacijos, Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos konfederacijos nuomonės ir pritarimas poreikiui laikinai stabdyti konkursą, peržiūrėti konkurso organizavimo procesus, siekiant užtikrinti, kad energetikos sektorius būtų vystomas skaidriai, sąžiningai, nedarant neigiamo poveikio elektros energijos vartotojams ir bendram Lietuvos konkurencingumui rinkoje.